

**Civiltiesību, civilprocesa tiesību un komerciesību
jomas 2023./2024. akadēmiskā gada ziemas eksāmena
teorētiskās daļas jautājumu un praktiskās daļas
uzdevuma (kāzusa) vērtēšanas vadlīnijas**

Saturs

1. jautājums Civiltiesības.....	2
2. jautājums Civilprocesa tiesības	4
3. jautājums Komerctiesības	6
Praktiskās daļas uzdevums	8

1. jautājums Civiltiesības

Dāvinājuma līgums

1. raksturojiet dāvinājuma līguma jēdzienu, līguma puses, būtiskās sastāvdaļas un spēkā stāšanos (3 punkti)

Dāvinājums ir saistību tiesību līgums, ar kuru viens līdzējs (dāvinātājs) aiz devības un bez atlīdzības apņemas piešķirt otram (apdāvinātajam) kādu mantisku vērtību. Līdz ar to dāvinājumu raksturo divi elementi: aiz devības un bez atlīdzības. Dāvinājuma līgums regulēts Civillikumā atsevišķi no citiem saistību tiesību līgumiem, ņemot vērā tā noslēgšanu aiz devības (*animus donandi*), kas nav raksturīgs citiem līgumiem.

(1 punkts)

Dāvinājuma būtiskā sastāvdaļa ir dāvinājuma objekts jeb dāvana. Par to var būt ne vien īpašuma vai citas lietu tiesības, bet arī prasījumu tiesību bezatlīdzības cesija, apdāvinātā atsvabināšana no pienākumiem pret dāvinātāju vai pret trešajām personām, atteikšanās no kādas tiesības apdāvinātam par labu, kā arī viņa lietu bezmaksas pārziņa. (1 punkts) Dāvinājuma līgums ir konsensuāls līgums. Dāvinājuma līgums stājas spēkā ar brīdi, kad apdāvināmais vai viņa pārstāvis pieņēmis dāvinātāja priekšlikumu noslēgt dāvinājuma līgumu. Dāvināt var katrs rīcībspējīgs tiesību subjekts, bet dāvanu iegūt var jebkurš tiesību subjekts neatkarīgi no tā, vai viņam piemīt rīcībspēja. (1 punkts)

Vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts uz dāvinājuma bezatlīdzības un devības raksturu;

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts uz dāvinājumu kā konsensuāllīgumu (stājas spēkā ar vienošanās brīdi) un raksturoti līdzēji;

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts, ka par dāvinājuma līguma būtisko sastāvdaļu – dāvinājuma objektu jeb dāvanu – var būt ne vien lietu tiesība uz kādu lietu, bet arī atbrīvošana no pienākuma, lietu bezmaksas pārziņāšana un prasījuma tiesības (punkts piešķirams, ja norādīts uz būtisko sastāvdaļu un kaut vienu no tās gadījumiem).

2. nosauciet sevišķos dāvinājuma veidus un tos īsi raksturojiet (3 punkti)

Dāvinātāja visas mantas dāvinājums – dāvinājuma līguma objekts ir visa manta, kas dāvinātājam pieder dāvinājuma izdarīšanas laikā. (1 punkts)

Dāvinājums ar uzlikumu – dāvinājuma līgumā norādīts dāvanas izlietošanas mērķis un raksturs, aprobežots dāvanas lietošanas tiesības termiņš vai pielīgts kāds pienākums, kas jāveic apdāvinātajam. (1 punkts)

Dāvinājums atlīdzības nozīmē – dāvinājums, kas izdarīts kā atlīdzība par apdāvinātā sniegto pakalpojumu dāvinātājam. (1 punkts)

Vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts, ka sevišķais dāvinājuma veids saistīts ar dāvinātāja visas tagadējās mantas dāvinājumu;

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts uz to, ka sevišķais dāvinājuma veids ir konstatējams uzlikuma gadījumā;

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts, ka dāvinājums var būt veikts atlīdzības nozīmē par sniegto pakalpojumu.

3. trešās personas (dāvinātāja kreditora, dāvinātāja neatņemamās daļas tiesīgā) tiesības dāvinājuma līguma gadījumā (4 punkti)

Ja dāvinātājs nespēj samaksāt parādus, kuri viņam bijuši dāvināšanas laikā, kreditoriem ir tiesības saņemt apmierinājumu no atdāvinātās mantas. Jebkura manta atzīstama par dāvinātu tikai tiktāl, ciktāl no tās atvilkti dāvinātāja parādi. **(1 punkts)**

Arī tad, ja dāvana kreditora prasījuma izvirzīšanas laikā vairs neatrodas apdāvinātā īpašumā, apdāvinātais atbild dāvinātāja kreditoriem ar savu personīgo mantu apmērā, kādā viņš no dāvanas iedzīvojies. **(1 punkts)**

Tāpat apdāvinātā mantinieki atbild dāvinātāja kreditoriem, ja apdāvinātais ir miris. **(1 punkts)**

Ja dāvinātāja neatņemamās daļas tiesīgajiem neatliek pat viņu neatņemamās daļas, dāvinātāja neatņemamās daļas tiesīgie var prasīt no apdāvinātā, lai izdod viņiem šīs daļas. **(1 punkts)**

Vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts, ka kreditori ir tiesīgi gūt apmierinājumu no dāvinātās mantas par tiem parādiem, kas dāvinātājam bijuši dāvināšanas laikā;

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts, ka kreditori ir tiesīgi gūt apmierinājumu no apdāvinātā tādā apmērā, kādā viņš no dāvanas iedzīvojies arī tad, ja dāvana vairs neatrodas apdāvinātā īpašumā;

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts, ka kreditoriem ir tiesības gūt apmierinājumu arī no apdāvinātā mantinieka īpašumā esošās dāvanas;

1 punkts piešķirams, ja atbildē norādīts, ka no dāvanas ir izdodama arī neatņemamā daļa tajā gadījumā, ja dāvinājums veikts tādā apmērā, ka neatņemamās daļas tiesīgajiem nav atlikušas viņu neatņemamās daļas.

Kompensējošo punktu (nepārsniedzot 10 punktus par visu atbildi) var piešķirt par atsaukšanos uz judikatūru, doktrīnu vai arī gadījumā, ja atbilde satur atziņu, kas norāda uz studenta augstām zināšanām par konkrēto jautājumu, piemēram, norādījis par dāvinājuma atsaukšanas tiesībām likumā paredzētajos gadījumos vai minējis pašreiz Saeimā izskatīšanai iesniegtās izmaiņas Civillikumā attiecībā uz tiesību izprasīt neatņemamo daļu no izdarītās dāvanas. Ja piešķirts papildu punkts, tas tiek ietverts atbildes vērtējumā par atbilstošo komponenti.

2. jautājums Civilprocesa tiesības

Izlīgums civilprocesā

1. izlīguma forma un saturs (3 punkti)

Izlīgumu puses slēdz rakstveidā. **(1 punkts)**

Izlīgumā norāda: prasītāja un atbildētāja vārdu, uzvārdu, personas kodu, dzīvesvietu, bet juridiskai personai nosaukumu, reģistrācijas numuru un juridisko adresi; strīda priekšmetu; katras puses saistības, ko tā labprātīgi uzņemas. **(2 punkti)**

Vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti – sniegta pareiza atbilde par izlīguma formu (1 punkts) un saturu, minot visas izlīguma saturā norādāmās komponentes (2 punkti)

2 punkti – sniegta pareiza atbilde par izlīguma formu (1 punkts) un nepilnīga atbilde par izlīguma saturu, minot vismaz divas izlīguma saturā norādāmās komponentes (1 punkts), vai arī nav sniegta atbilde par izlīguma formu (0 punkti), bet sniegta pareiza atbilde par izlīguma saturu, minot visas izlīguma saturā norādāmās komponentes (2 punkti)

1 punkts – sniegta pareiza atbilde par izlīguma formu (1 punkts), bet nav sniegta pareiza atbilde par izlīguma saturu (0 punkti), vai arī nav sniegta atbilde par izlīguma formu (0 punkti), bet sniegta nepilnīga atbilde par izlīguma saturu, minot vismaz divas izlīguma saturā norādāmās komponentes (1 punkts)

2. izlīguma noslēgšanas prasības un ierobežojumi (3 punkti)

Izlīgumu slēdz puses par strīda priekšmetu.

Izlīgums pieļaujams jebkurā procesa stadijā un jebkurā civiltiesiskā strīdā, izņemot CPL paredzētos izņēmuma gadījumus (1 punkts).

Izlīgums nav pieļaujams:

- 1) strīdos, kas saistīti ar grozījumiem civilstāvokļa aktu reģistros;
- 2) strīdos, kas saistīti ar aizbildnībā vai aizgādībā esošu personu mantiskajām tiesībām;
- 3) strīdos par nekustamo īpašumu, ja dalībnieku vidū ir personas, kuru tiesības iegūt nekustamu lietu īpašumā vai valdījumā ir likumā noteiktajā kārtībā ierobežotas;
- 4) ja izlīguma noteikumi aizskar citas personas tiesības vai ar likumu aizsargātās intereses (2 punkti).

Vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti – sniegta pareiza atbilde par izlīguma noslēgšanas prasībām (1 punkts) un ierobežojumiem, minot visus CPL minētos izņēmuma gadījumus (2 punkti)

2 punkti – sniegta pareiza atbilde par izlīguma noslēgšanas prasībām (1 punkts) un nepilnīga atbilde par ierobežojumiem, minot vismaz divus CPL minētos izņēmuma gadījumus (1 punkts), vai arī nav sniegta atbilde par izlīguma noslēgšanas prasībām (0 punkti), bet sniegta pareiza atbilde par ierobežojumiem, minot visus CPL minētos izņēmuma gadījumus (2 punkti)

1 punkts – sniegta pareiza atbilde par izlīguma noslēgšanas prasībām (1 punkts), bet nav sniegta atbilde par ierobežojumiem (0 punkti), vai arī nav sniegta atbilde par izlīguma noslēgšanas prasībām (0 punkti), bet sniegta nepilnīga atbilde par ierobežojumiem, minot vismaz divus CPL minētos izņēmuma gadījumus (1 punkts)

3. izlīguma apstiprināšanas civilprocesuālās sekas (3 punkti)

Ja izlīgums atbilst Civilprocesa likuma prasībām, tiesa pieņem lēmumu, ar kuru apstiprina izlīgumu un izbeidz tiesvedību lietā.

Izlīgumu tiesa var apstiprināt bez puses klātbūtnes tiesas sēdē vai rakstveida procesā, ja izlīgums taisīts pie notāra notariālā akta formā un tajā ietverts pušu paziņojums, ka tām ir zināmas izlīguma apstiprināšanas procesuālās sekas (1 punkts).

Ja tiesvedība izbeigta, atkārtota griešanās tiesā strīdā starp tām pašām pusēm, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata nav pieļaujama (1 punkti).

Ar tiesas lēmumu apstiprinātais izlīgums izpildāms, ievērojot tiesas spriedumu izpildes noteikumus (1 punkts).

Vērtēšanas vadlīnijas:

3 punkti – sniegta pareiza atbilde par visām komponentēm, tas ir, izlīguma apstiprināšanas kārtību (1 punkts), tiesvedības izbeigšanas sekām (1 punkti) un par izlīguma izpildi (1 punkts).

2 punkti – sniegtā atbilde ir caurmērā pareiza, bet tajā nav norādīta viena no trīs komponentēm.

1 punkts – sniegtas nepilnīgas atbildes vai vispārīgas atbildes uz komponentēm, vai arī norādīta atbilde tikai uz vienu no tām.

Papildu punkts – students norādījis, ka izlīgumu pēc pilnvaras drīkst slēgt tikai tad, ja pilnvarnieks ir tam speciāli pilnvarots; lai arī no likuma viedokļa izlīguma noslēgšana pieļaujama jebkurā procesa stadijā, tomēr praksē (AT Senāta prakse) izlīgumu nevar noslēgt kasācijas instancē; izlīgumu nevar noslēgt lietas dalībnieks – trešā persona bez patstāvīgiem prasījumiem (tam ir jābūt norādītam ļoti precīzi, tikai trešās personas piesaukšana kompensējošo punktu nedod).

3. jautājums Komerctiesības

Prokūra

1. izskaidrojiet prokūras jēdzienu (3 punkti)

Prokūra ir viens no komercpilnvarojuma veidiem (līdztekus parastajam komercpilnvarojumam un šķietamam komercpilnvarojumam), kuras īpatnība saistās ar to, ka tās apjoms noteikts likumā, t.i. Komerclikumā. Līdz ar to prokūras apjoma ierobežojumi, izņemot tos, kuri norādīti likumā, nav saistoši trešajām personām (**1 punkts**). Prokūra piešķir prokūristam pilnvarojumu komersanta vārdā slēgt darījumus un veikt citas ar komercdarbību saistītas darbības, tostarp procesuālās darbības tiesvedības gaitā (**1 punkts**). Prokūras regulējums un līdz ar to tiesība izdot prokūru piemērojams vienīgi attiecībā uz komersantu un papildus likumā paredzētos gadījumos arī saistībā ar citiem tiesību subjektiem, kuri nav atzīti par komersantiem, kā kooperatīvā sabiedrība (**1 punkts**).

Vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts piešķirams, ja norādīts uz prokūras apjoma noteikšanu likumā;

1 punkts piešķirams, ja raksturots prokūras apjoms (punkta saņemšanai pietiek ar norādi uz pilnvarojumu darbību veikšanai saistībā ar komercdarbību);

1 punkts piešķirams, ja norādīts uz prokūras regulējuma piemērošanu komersanta gadījumā (punkts piešķirams, ja arī nav norādīts uz citiem tiesību subjektiem, uz kuriem papildu komersantam attiecas regulējums par prokūru).

2. norādiet un raksturojiet prokūras ierobežojumus (3 punkti)

Prokūras ierobežojumi noteikti likumā, t.i. Komerclikumā. *Pamatā* prokūras ierobežojumi ir divi: imobiliārais noteikums (klauzula) un komersanta personīgās darbības (**1 punkts**). Imobiliārais noteikums nozīmē, ka prokūrists var nekustamo īpašumu atsavināt vai apgrūtināt ar lietu tiesībām, tostarp ieķīlāt, tikai tad, ja viņam šādas tiesības ir īpaši piešķirtas. Atsavināt nozīmē noslēgt kādu no atsavinājuma līgumiem, bet apgrūtināt ar lietu tiesībām nozīmē noslēgt tādus līgumus, kuri paredz pienākumu, kas gulstas uz (jeb apgrūtinā) konkrēto nekustamo īpašumu kā, piemēram, hipotēka (tieši norādīta Komerclikumā), servitūts vai reālnasta (**1 punkts**). Komersanta personīgas darbības aptver tādas darbības, ko var veikt vienīgi pats komersants, bet ne citi tiesību subjekti kā, piemēram, prokūras izdošana vai darbības saistībā ar pašu sabiedrības pastāvēšanu kā, piemēram, lēmuma pieņemšana par likvidāciju (**1 punkts**).

Vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts piešķirams, ja norādīts uz prokūras ierobežojumu noteikšanu likumā;

1 punkts piešķirams, ja raksturots imobiliārā noteikuma (klauzulas) saturs (t.i. norādīts uz nekustamā īpašuma atsavināšanu vai apgrūtināšanu ar lietu tiesībām; punkts piešķirams, ja norādīts uz to, ka ierobežojumi saistās ar noteiktiem tiesiskiem

darījumiem saistībā ar nekustamo īpašumu, tieši terminu “imobiliārā klauzula” nelietojot).

1 punkts piešķirams, ja norādīts uz komersanta personīgām darbībām (piemēru nosaukšana punkta iegūšanai nav nepieciešama).

3. raksturojiet prokūras izdošanu, spēkā esamību un izbeigšanos (4 punkti)

Prokūru var izdot vienīgi komersants (individuālais komersants) vai viņa likumiskais pārstāvis (kapitālsabiedrībā – tās valdes loceklis, pilnsabiedrībā – tās biedrs, komandītsabiedrībā - tās komplementārs) (**1 punkts**). Prokūru var izdot ar noteiktu gribas izteikumu. Šāds noteikums nozīmē, ka prokūru atšķirībā no jebkura cita pilnvarojuma nevar izdot klusējot (jeb ar konkludentām darbībām) (**1 punkts**). Prokūra ir spēkā ar tās izdošanas brīdi neatkarīgi no tā, vai ziņa par prokūras izdošanu pieteikta ierakstīšanai komercreģistrā. Šāds secinājums pamatots ar to, ka ieraksts komercreģistrā par prokūru uztverams par deklaratīvu, nevis konstitutīvu, tādēļ ieraksta komercreģistrā neesamība par prokūras izdošanu nav priekšnoteikums prokūras spēkā esamībai (**1 punkts**). Prokūra izbeidzas vairākos gadījumos kā tās atsaukums, prokūrista nāve, komercsabiedrības likvidācija. Līdzīgi kā prokūras izdošanas gadījumā arī prokūras izbeigšanās piesakāma ierakstīšanai komercreģistrā (**1 punkts**).

Vērtēšanas vadlīnijas:

1 punkts piešķirams, ja pareizi norādīti abi subjekti, kuri var izdot prokūru (komersants vai tā likumiskais pārstāvis);

1 punkts piešķirams, ja norādīts uz prokūras izdošanu ar noteiktu gribas izteikumu (punkta saņemšanai nav nepieciešams papildu raksturot, ko nozīmē termins “noteikts gribas izteikums”);

1 punkts piešķirams, ja norādīts uz prokūras spēkā esamību ar tās izdošanas brīdi (punkta saņemšanai nav nepieciešams vērtēt par prokūras izdošanu komercreģistrā ierakstāmas ziņas raksturu, proti, ka tā ir deklaratīva);

1 punkts piešķirams, ja nosaukti vismaz divi prokūras izbeigšanās gadījumi.

Papildu punktu (nepārsniedzot 10 punktus par visu atbildi) var piešķirt par atsaukšanos uz judikatūru, doktrīnu vai arī gadījumā, ja atbilde satur atziņu, kas norāda uz studenta augstām zināšanām par konkrēto jautājumu, piemēram, par filiāles prokūru, kopprokūru, aizliegumu nodot prokūru tālāk vai prokūras saturu (ar nosacījumu, ka atbilstoši vadlīnijām piešķirami vismaz 4 punkti). Tāpat papildu punktu var piešķirt par nozīmīgu jautājumu, kas atspoguļots vadlīnijās, bet par kuru nav tieši paredzēta punkta piešķiršana, piemēram, par deklaratīvas ziņas raksturu saistībā ar prokūru (arī ar nosacījumu, ka atbilstoši vadlīnijām piešķirami vismaz 4 punkti). Ja piešķirts papildu punkts, tas tiek ietverts atbildes vērtējumā par atbilstošo komponenti.

Praktiskās daļas uzdevums

Sīkuzņēmējs Hugo Nagla Jaunpiebalgas gadatirgū iepazinās ar amatnieku Frici Lāpstu. Tā kā Hugo vēlējās savā veikaliņā pārdot arī metāla izstrādājumus, tad Fricis izgatavotie metāla priekšmeti ļoti ieinteresēja Hugo. Abi pie pusdienām vienojās par kopīgu sadarbību – Fricis ražos dažādus metāla sadzīves priekšmetus, bet Hugo tos pārdos savā veikalā. Uzsāktā sadarbība bija veiksmīga, jo Fricis piegādātos metāla priekšmetus iedzīvotāji labprāt pirka. Dienā, kad Fricim bija jāpiegādā Hugo kārtējā saražoto priekšmetu partija, Hugo bija aizkavējies pie sava brāļadēla, tāpēc ieteica Fricim vienam pašam nogādāt priekšmetus Hugo veikalā un izkārtot tos veikala plauktos. Veikala atslēgu Hugo bija paslēpis zem akmens veikala tuvumā un darīja to zināmu arī Fricim. Pēc dažām stundām Fricis paziņoja Hugo, ka visi priekšmeti ir nogādāti, izkārtoti plauktos un atslēga atlikta atpakaļ zem akmens.

Nākamajā dienā Hugo ieradās veikalā un konstatēja, ka tas ir izdemolēts un vairākas lietas ir pazudušas. Pirmkārt, jaunais kases aparāts bija pilnībā sadragāts un nauda no tā pazudusi, tāpat no veikala bija pazuduši pārdošanai domātie 3 cukura maisi, kā arī pilnībā bija sasista Hugo bērniņas krūzīte, kas kā piemiņa stāvēja goda vietā veikala vitrīnā. Lai savestu visu kārtībā, Hugo bija spiests uz mēnesi slēgt izdemolētās veikala telpas, taču vienlaikus uzņēmējdarbība neapsīka, jo Hugo vienojās nomāt blakus esošās telpas, kamēr veikals tiek savests kārtībā.

Kopš nepatīkamā notikuma jau bija pagājuši trīs gadi, bet vainīgie līdz šim nebija atrasti. Taču kādās vietējās nozīmes svinībās amatnieks Fricis, jau manāmi iereibis, sāka plātīties, ka aizpagājušā gada ceļojumu uz Palangu patiesībā esot apmaksājis Hugo, jo tieši viņš esot “apstrādājis” Hugo veikalu. Iemesls ir bijis tāds, ka Hugo kā vispārzināms sīkstulis iepirkuma cenas esot noteicis tik zemas, ka ar tādām nevarot izdzīvot neviens godīgs amatnieks. Līdz ar to Fricis ir nevis apzadzis Hugo, bet gan paņēmis sev godīgi pienākošos peļņas daļu, kuras apmēru Fricis esot pats noteicis saskaņā ar komerciālā taisnīguma principiem. Turklāt nu jau varot to droši stāstīt, jo ir iestājies noilgums.

To uzzinot, Hugo nolēma celt prasību tiesā pret Frici. Hugo prasīja atlīdzināt: (a) zaudējumus 200 eiro, kas bija radušies sakarā ar jauna kases aparāta iegādi (iepriekšējais bijis tik sabojāts, ka tam bija tikai metāllūžņu vērtība 10 eiro apmērā un to nebija iespējams atjaunot); (b) 3 cukura maisu vērtību 250 eiro vērtībā (lai gan zādzības dienā cukura maisu vērtība bija 150 eiro, tomēr nozagtā cukura vērtība sakarā ar pasaules nemieriem pašlaik ir minētie 250 eiro); (c) zaudējumus, kas izpaudās kā nomas maksa par vienu mēnesi, kamēr nevarēja lietot izdemolēto veikalu (70 eiro), kā arī nomas maksa par blakus nomātām telpām viena mēneša maksas apmērā 120 eiro – kopā 190 eiro; (d) 100 eiro par sasisto bērniņas krūzīti, kas bijusi dārga piemiņa, un tāpēc tā Hugo esot sevišķā vērtībā kā zaudējuma cietējam; (e) nozagto naudu vismaz 100 eiro apmērā (lai arī nozagtās naudas daudzumu Hugo nevar pierādīt, tomēr lūdz to noteikt pēc tiesas ieskata saskaņā ar Civillikuma 5.pantu).

Fricis tiesai paskaidroja, ka prasība ir noraidāma, jo: (a) veikals šajos juku laikos var darboties arī bez kases aparāta, jo likums amatnieku veikaliem neparedz prasību pēc obligātas kases aparāta izmantošanas, un tāpēc jauna aparāta iegāde ir lieka greznība; (b) 3 cukura maisi, ja zādzība nebūtu notikusi, noteikti būtu bijuši pārdoti mēneša laikā un Hugo nekad nedabūtu kārotos 250 eiro, jo cenas cukuram tikai nesen ir kāpušas; (c) nomas maksu nav pamata piedzīt, jo izdemolētais veikals pats par sevi nav šķērslis tirgoties ar precēm izdemolētajās telpās (ir tikai zināmas estētiskas neērtības, bet tas arī viss), tāpēc blakus telpu nomāšana ir greznuma izdevumi, kas nav atlīdzināmi. Turklāt ir zināms, ka 70 eiro nomas maksa Hugo nebija par to vienu mēnesi jāmaksā, jo nomas līgums paredzēja nomas maksas atlaidumu, ja veikals nedarbojas; (d) 100 eiro par

krūzīti nav pamata piedzīt, jo identiskas krūzītes tirgus vērtība ir ne vairāk kā 5 eiro, un (e) nozagto naudu nav pamata piedzīt, jo nav iespējams, ka kasē varēja atrasties tik daudz naudas (100 eiro); (f) radušos zaudējumus pats Hugo kā cietušais varējis novērst, ja būtu ievērojis Civillikuma 1776.panta priekšrakstus un nebūtu pats radījis iespēju Fricim tik viegli iekļūt veikalā. Visbeidzot – visiem prasījumiem saskaņā ar Komerclikuma 406. pantu ir iestājies noilgums.

Jautājumi:

- 1) Vai Hugo prasījumi ir pamatoti? Analizēt visus piecus izvirzītos prasījumus!
- 2) Kāds ir prasības priekšmets un prasījumi?
- 3) Norādiet katras strīda puses rīcībā esošos pierādījumus, vadoties no kāzusa norādītajiem apstākļiem, izvērtējiet to pieļaujamību un attiecināmību.

Risinājumā katram identificētajam prasījumam nepieciešams izmantot prasījuma metodi. Risinājumā rūpīgi jāanalizē kāzusa apstākļi un strīdnieku izteiktie argumenti. Risinājumā jāizmanto atbilstoša juridiskā terminoloģija, un atbildes ir jāpamato.

Kāzusa risinājuma vērtēšanas vadlīnijas

1. Vai Hugo prasījumi ir pamatoti?

Hugo varētu būt šādi 5 prasījumi pret Frici:

- a) zaudējumu atlīdzība 200 eiro apmērā par sabojāto kases aparātu, pamatojoties uz *Civillikuma* (turpmāk – CL) 1779.pantu;
- b) zaudējumu atlīdzība par nozagtiem cukura maisiem 250 eiro apmērā, pamatojoties uz CL 1779.pantu;
- c) zaudējumu atlīdzība viena mēneša nomas maksas 190 eiro apmērā, pamatojoties uz CL 1779.pantu;
- d) zaudējumu atlīdzība 100 eiro apmērā par saplēsto krūzīti, pamatojoties uz CL 1779.pantu;
- e) zaudējumu atlīdzība 100 eiro apmērā par nozagto naudu, pamatojoties uz CL 1779.pantu.

Pirmkārt, ir jākonstatē, ka Hugo prasījumi izriet no delikttiesībām nevis līgumiskām attiecībām. Lai arī sadarbība starp Hugo un Frici notika uz līguma pamata, tomēr Hugo mantisko interešu aizskārumu Fricis ir izdarījis ar deliktu – izdemolējot Hugo veikalu, kas iziet ārpus darbības, kas izriet no noslēgtā līguma izpildes.

Lai Fricim piemērotu atbildību, ir jākonstatē 3 civiltiesiskās atbildības priekšnoteikumi – neatļauta vainojama darbība, kaitējums un cēloņsakarība. Nav šaubu, ka Fricis ir veicis neatļautu darbību, neatļauti aizskarot Hugo īpašumu. Arī cēloņsakarība starp Frici rīcību un radīto kaitējumu ir acīmredzama, jo zaudējumi radās Frici tiešas rīcības rezultātā, turklāt tie tika nodarīti ar nolūku. Tas, kas ir jāanalizē, ir kaitējuma apmērs, t.i., vai Hugo prasījumi un to apmērs ir pamatoti?

- a) zaudējumu atlīdzību 200 eiro apmērā par sabojāto kases aparātu, pamatojoties uz *Civillikuma* (turpmāk – CL) 1779.pantu;

Hugo nav tiesības prasīt zaudējumus 200 eiro apmērā, bet tikai **190 eiro apmērā**. Sasistais kases aparāts, kura vērtība pirms tam bija 200 eiro liela, netika pilnībā

iznīcināts – tā vērtība joprojām ir 10 eiro liela. Ja Hugo tiktu atlīdzināti visi 200 eiro, tad Hugo būtu kļuvis par 10 eiro turīgāks nekā pirms pārkāpuma – viņam būtu atlīdzināta pilna kases aparāta vērtība un papildus Hugo vēl piederētu metāllūžņi 10 eiro vērtībā. Tā kā zaudējumu atlīdzības institūta uzdevums ir atgriezt cietušo tāda stāvoklī, kādā tas būtu bijis, ja pārkāpums nebūtu noticis, tad pamatoti ir piedzīt 190 eiro, kas ir faktiskais Hugo mantas samazinājums, kas notika, Fricim sabojājot kases aparātu. Friča arguments, ka Hugo var darboties arī bez kases aparāta, jo likums amatnieku veikaliem neparedz prasību pēc obligātas kases aparāta izmantošanas, un tāpēc jauna aparāta iegāde ir lieka greznība, nav pamatots, jo nevienam nav tiesību bojāt cita īpašumu, pat ja tā īpašniekam konkrētā lieta netiek lietota.

b) zaudējumu atlīdzību nozagto cukura maisu vērtībā 250 euro apmērā, pamatojoties uz CL 1779.pantu;

Lai arī cukura maisu vērtība nozagšanas brīdī bija 150 eiro, tomēr attiecībā uz nozagtām lietām pastāv izņēmums – ir jāatlīdzina nevis to vērtība nozagšanās brīdī, bet gan lietas augstākā vērtība kopš nozagšanas brīža. Tas izriet no CL 2356. panta - *“ja nozagtās lietas vairs nav vai ja tā ir sabojāta, tad cietušais var prasīt no vainīgā šās lietas augstāko cenu, kāda tai bijusi no patvaļīgās paņemšanas laika”*. Līdz ar to Hugo prasījums atlīdzināt zaudējumus **250 eiro apmērā** ir pamatots.

c) zaudējumu atlīdzību viena mēneša nomas maksas apmērā, pamatojoties uz CL 1779.pantu;

Nav šaubu, ka veikala izdemolēšana ir šķērslis to izmantot un tāpēc Friča argumenti, ka “izdemolētais veikals pats par sevi nav šķērslis tirgoties ar precēm izdemolētajās telpās (ir tikai zināmas estētiskas neērtības”, nav pamatots. Vērtējot, cik lielā mērā ir piedzenami zaudējumi, jāatceras, ka zaudējumu atlīdzības institūta uzdevums ir novērst radīto kaitējumu – mantas samazinājumu. Ir skaidrs, ka veikala izdemolēšanas rezultātā Hugo radās papildus izdevumi 120 eiro apmērā kā izdevumi par blakus esošo telpu nomu. Ja Fricis nebūtu izdarījis deliktu pret Hugo, Hugo nerastos šie neparedzētie izdevumi 120 eiro apmērā. Tomēr nomas maksa 70 eiro apmērā Hugo bija jāmaksā gan pirms, gan pēc pārkāpuma. Ja par pamatotu tiktu atzīts Hugo izvirzītais prasījums 190 eiro apmērā (abi nomas maksājumi), tad rastos situācija, ka Fricis sedz pilnībā viena mēneša nomas maksas izdevumus Hugo veikalam, kas nozīmētu, ka Hugo tiek nostādīts labākā mantiskā stāvoklī nekā bija pirms pārkāpuma. Sakarā ar Friča deliktu Hugo nevar iegūt tiesības vienu mēnesi izmantot veikala telpas par brīvu (ietaupīt uz nomas maksu), tāpēc pamatots ir prasījums tikai tajā daļā, kurā Hugo radās papildus izdevumi sakarā ar deliktu – **120 eiro apmērā**. Tie veidojas kā 70 eiro nomas maksa, kuru Hugo jāmaksā par veikala telpām, kuras nav izmantojamas, un 50 eiro kā nomas sadārdzinājums, ko Hugo jāmaksā vairāk, lai varētu turpināt tirgot preces.

d) zaudējumu atlīdzību 100 euro apmērā par saplēsto krūzīti, pamatojoties uz CL 1779.pantu;

Saskaņā ar CL 1786.pantu, novērtējot zaudējumus, jāņem vērā lietas parastā vērtība. Savukārt CL 1789.pants nosaka, ka *“novērtējot noteiktu lietu, jāievēro nevien tās parastā vērtība, bet arī sevišķā vērtība zaudējuma cietējam. Vērtība, kas pamatojas*

tikai uz personiskām tieksmēm (873.p.), nav jāievēro”. Konkrētā gadījumā krūzīte nav sevišķā vērtība zaudējumu cietējam, bet gan vērtība, kas pamatojas uz personiskām tieksmēm, jo tā bijusi dārga piemiņa. Līdz ar to krūzītes vērtība 100 eiro neatbilst ne parastai, ne arī sevišķai vērtībai. Atbilstoši kāzusā minētajiem faktiem, krūzītes tirgus vērtība ir **5 eiro** un tādā apmērā prasījums ir pamatots.

- e) zaudējumu atlīdzību 100 euro apmērā par nozagto naudu, pamatojoties uz CL 1779.pantu.

Hugo kā prasītājam ir pienākums pierādīt nodarīto zaudējumu apmēru. Tā kā Hugo pats atzīst, ka nevar pierādīt nozagtās naudas daudzumu, tad šajā daļā prasījums **nav pamatots**. Hugo nepamatoti atsaucas uz CL 5.pantu, jo šis pants nav piemērojams gadījumos, kad prasītājs nespēj pierādīt nodarīto zaudējumu apmēru.

Attiecībā uz Friča pretargumentu, ka pats Hugo kā cietušais varējis novērst zaudējumus, ja būtu ievērojis Civillikuma 1776.panta priekšrakstus un nebūtu pats radījis iespēju Fricim tik viegli iekļūt veikalā, jānorāda, ka tas nav pamatots. Tas, ka Hugo ļāva Fricim iekļūt veikalā nenozīmē, ka Hugo bija jāparedz, ka Fricis izdemolēs veikalu un tāpēc pirms tam jāveic kādi saprātīgi piesardzības pasākumi, lai izvairītos no zaudējumiem. Hugo rīcība atļaut iekļūt Fricim veikala telpās nav uzskatāma arī par cietuša piekrišanu zaudējumu nodarīšanai atbilstoši CL 1636.pantam.

Nav pamatots arī Friča arguments, ka Hugo prasījumiem ir iestājies noilgums. Komerclikuma 406.pants nosaka, ka *“no komercdarījuma izrietošie prasījumi noilgst triju gadu laikā, ja likumā nav noteikts cits noilguma termiņš”*. Šajā gadījumā zaudējumu cēlonis ir delikts nevis komercdarījums, un šādiem prasījumiem ir piemērojams vispārējais noilguma termiņš – 10 gadi (CL 1895.p.).

2. Kāds ir prasības priekšmets un prasījums? Atbildi pamatot;

Prasības priekšmets: zaudējumu atlīdzība.

Prasītāja prasījumi: 1) piedzīt no Friča Hugo labā zaudējumu atlīdzību 200 eiro apmērā par sabojāto kases aparātu; 2) piedzīt no Friča Hugo labā zaudējumu atlīdzību par nozagtiem cukura maisiem 250 eiro apmērā; 3) piedzīt no Friča Hugo labā zaudējumu atlīdzību viena mēneša nomas maksas 190 eiro apmērā; 4) piedzīt no Friča Hugo labā zaudējumu atlīdzību 100 eiro apmērā par saplēsto krūzīti; 5) piedzīt no Friča Hugo labā zaudējumu atlīdzību 100 eiro apmērā par nozagto naudu.

3. Norādiet katras strīda puses rīcībā esošos pierādījumus, vadoties no kāzusā norādītajiem apstākļiem, izvērtējiet to pieļaujamību un attiecināmību.

Prasītājam Hugo ir iespēja kā pierādījumus izmantot liecinieku liecības (kas dzirdējuši Friča atzīšanos nodarītajā), pierādījumus par kases aparāta iegādes vērtību, pierādījumus par cukura maisu patreizējo vērtību, blakus esošo telpu nomas līgumu, kas visi ir pieļaujami un attiecināmi pierādījumi.

Atbildētāja Friča rīcībā ir pierādījumi par kases aparāta atlikušo vērtību, cukura maisu vērtību nozagšanas brīdī, krūzītes tirgus vērtību, kas ir pieļaujami un attiecināmi pierādījumi.

4. Kāzusa risinājuma vērtējuma vadlīnijas

Kāzusa risinājums **vērtējams ar 7-10 ballēm, ja** students ir analizējis visus prasījumus (proti, prasījumu saturu un prasījuma normas), pareizi piemērojis atbilstošās *Civillikuma* normas, pareizi secinājis, kuri prasījumi ir pamatoti un kuri nav, kā arī pareizi norādījis prasības priekšmetu un prasījumus, pušu rīcībā esošos pierādījumus, to pieļaujamību un attiecināmību.

Kāzusa risinājums **vērtējams ar 4-6 ballēm, ja** students nav analizējis visus prasījumus (proti, prasījumu saturu un prasījuma normas), ir tikai daļēji pareizi piemērojis atbilstošās *Civillikuma* normas, tikai daļēji pareizi secinājis, kuri prasījumi ir pamatoti un kuri nav, kā arī daļēji pareizi norādījis prasības priekšmetu un prasījumus, pušu rīcībā esošos pierādījumus, to pieļaujamību un attiecināmību.

Izņēmums būtu, ja kāzusa risinājums satur būtisku (- us) trūkumu (- us), kas **neļauj kāzusa risinājumu novērtēt ar sekmīgu vērtējumu**, piemēram, kāzuss risināts, vadoties no līgumtiesībām; atzīts, ka pats Hugo ir vainojams pie radušiem zaudējumiem, jo labprātīgi ielaidis Frici savā īpašumā, ka pilnīgi visi prasījumi ir pamatoti un prasītie zaudējumi jāpiedzen pilnā apmērā u.tml., vai arī vispār nav norādījis prasības priekšmetu un prasījumus, pušu rīcībā esošos pierādījumus, to pieļaujamību un attiecināmību.

Vērtējums samazināms, ja risinājums satur tādas būtiskas kļūdas kā nepareizu *Civillikuma normu* piemērošana, zaudējumu apmēra nepareiza noteikšana kādā no prasījumiem, argumentācijas trūkums, lai pamatotu domu, prasības priekšmeta un prasījumu nenošķiršana, pierādījumu kļūdaina izpratne, pierādījumu pieļaujamības vai attiecināmības neizvērtēšana u.tml. Par terminoloģijas kļūdu netiek uzskatīts, ja materiālo tiesību terminoloģijas vietā lietota procesuālo tiesību terminoloģija (piemēram, samaksas vietā – piedziņa; prasījuma vietā – prasība utt.), ja vien šādas terminoloģijas lietojums kāzusa risinājumā ir konsekventi ievērots).